

SocialdepartementetMyndigheten för familjerätt och
föräldraskapsstöd
Box 35
931 21 Skellefteå

Uppdrag att lämna förslag på hur föräldraskapsstödet till föräldrar med psykisk ohälsa eller kognitiva svårigheter kan stärkas

Regeringens beslut

Regeringen ger Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) i uppdrag att genomföra en kartläggning av befintliga föräldraskapsstödjande insatser som riktar sig till föräldrar med psykisk ohälsa eller kognitiva svårigheter. MFoF ska utifrån resultatet av kartläggningen analysera hur väl befintligt föräldraskapsstöd svarar mot de specifika målgruppernas behov. MFoF ska även lämna förslag på hur stödet till föräldrar med psykisk ohälsa eller kognitiva svårigheter kan stärkas.

MFoF ska när uppdraget utförs inhämta kunskap och erfarenheter från Folkhälsomyndigheten, Kriminalvården, länsstyrelserna, Myndigheten för delaktighet, Socialstyrelsen, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering och Statens skolverk.

MFoF ska vidare föra dialog med Sveriges Kommuner och Regioner, organisationer inom det civila samhället och vårdnadshavare.

MFoF ska löpande informera Regeringskansliet (Socialdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

MFoF ska senast den 29 augusti 2025 lämna en skriftlig delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Delredovisningen ska innehålla den kartläggning som ingår i uppdraget.

MFoF ska senast den 27 februari 2026 lämna en skriftlig slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Slutredovisningen ska innehålla förslag på fortsatta utvecklingsinsatser inom området, inbegripet hur MFoF kan stödja ett sådant utvecklingsarbete.

För uppdraget får MFoF under 2024 använda högst 1 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2024 uppförda anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri, anslagsposten 3 Till Kammarkollegiets disposition. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2024.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2025 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Regeringen genomför en stor satsning på föräldraskapsstöd som uppgår till 400 000 000 kronor per år fr.o.m. 2023. Regeringen har bl.a. gett MFoF i uppdrag att både under 2023 och 2024 betala ut och följa upp statsbidrag om 375 000 000 kronor till kommuner och regioner för föräldraskapsstödjande insatser. Att stärka föräldraförmågan och föräldraansvaret är en viktig prioritering för regeringen. Föräldrar har olika förutsättningar för att ta sitt föräldraansvar, och det bör vara en central utgångspunkt för det föräldraskapsstödjande arbetet. MFoF har till regeringen rapporterat att föräldraskapsstödet kan behöva målgruppsanpassas och tillgängliggöras i högre utsträckning för att nå alla föräldrar i behov av stöd, och det gäller bl.a. föräldrar med psykisk ohälsa och kognitiva svårigheter (S2023/00698-1, S2023/00875-1).

Psykisk ohälsa är vanligt förekommande i befolkningen och kan ta sig olika uttryck. Det kan bl.a. handla om psykisk sjukdom eller psykiatriska tillstånd. Föräldraförmågan hos personer med psykisk ohälsa varierar beroende på sjukdomsbild och allvarlighetsgrad, liksom barnets ålder. Psykisk ohälsa kan påverka samspelet mellan barn och föräldrar liksom föräldrars känsloliv och behov.

Kognitiva svårigheter kan bland annat förekomma vid neuropsykiatrisk- eller intellektuell funktionsnedsättning och vid sjukdom. Kognitiva svårigheter kan t.ex. innebära svårigheter att tolka och sortera sinnesintryck, koncentrera sig, lära sig nya saker och minnas. Svårigheter med tidsuppfattningen samt svårigheter att ta beslut om, planera, organisera och genomföra aktiviteter är andra exempel. Kognitiva svårigheter kan, beroende på grad och varaktighet, påverka livet och utövandet av föräldraskapet på ett avgörande sätt.

Särskilt utmanande kan situationen bli i de fall både föräldrar och barn har psykisk ohälsa eller kognitiva svårigheter. Den situationen kan ställa stora krav på föräldraskapet, både i det dagliga livet med barnen och vad gäller etablering, upprätthållande och koordinering av kontakter, stöd och insatser från hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst. Det kan vara extra utmanande för föräldrar med psykisk ohälsa eller kognitiva svårigheter att hantera.

Det är viktigt att understryka att psykisk ohälsa och kognitiva svårigheter inte per definition behöver innebära ett behov av ett särskilt anpassat stöd i föräldraskapet. Många föräldrar med psykisk ohälsa och kognitiva svårigheter har dock ett stödbehov som är viktigt att identifiera, uppmärksamma och tillgodose.

Regeringen bedömer att det finns skäl att intensifiera arbetet för att nå de målgrupper som har störst behov av stöd i sitt föräldraskap. Dessa föräldrar bör erbjudas stöd som är relevant och behovsanpassat, och stödet bör ges på ett sådant sätt att det är möjligt för föräldrarna att tillgodogöra sig det. Mot denna bakgrund ges MFoF i uppdrag att lämna förslag på hur stödet till föräldrar med psykisk ohälsa eller kognitiva svårigheter kan stärkas.

Uppdraget är en del av regeringens satsning på föräldraskapsstöd samt en del av insatserna inom området psykisk hälsa och suicidprevention. Uppdraget kan också underlätta för kommuner och regioner att i enlighet med rekommendationerna i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för adhd och autism erbjuda föräldraskapsstöd till föräldrar med adhd och autism. Enligt Förenta nationernas (FN) konvention om barnets rättigheter ska konventionsstaterna ge lämpligt stöd till föräldrar och vårdnadshavare i fullgörandet av fostran. Enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska också konventionsstaterna lämna ändamåls-

enligt stöd till personer med funktionsnedsättning i utövandet av deras ansvar för barnens fostran.

Närmare om uppdraget

MFoF ska genomföra en kartläggning av befintliga föräldraskapsstödjande insatser som särskilt riktar sig till föräldrar med psykisk ohälsa eller kognitiva svårigheter. I denna del av uppdraget ingår också att analysera och klargöra målgruppernas stödbehov och hur befintligt utbud av föräldraskapsstödjande insatser svarar mot de behoven.

Baserat på resultaten av kartläggningen och analysen ska MFoF lämna konkreta förslag på kunskapsbaserade metoder och arbetssätt som kan bidra till att utveckla ett tillgängligt och målgruppsanpassat föräldraskapsstöd på alla preventionsnivåer för föräldrar med psykisk ohälsa eller kognitiva svårigheter. Vidare ska MFoF lämna förslag på hur aktörer på olika nivåer kan bidra till att skapa goda förutsättningar för ett sådant arbete.

Vid genomförandet av uppdraget bör hänsyn genomgående tas till att föräldrar med psykisk ohälsa eller kognitiva nedsättningar är en heterogen grupp vars svårigheter och stödbehov kan ha olika karaktär och omfattning. Detta behöver beaktas och tydliggöras i såväl kartläggningen som i utformningen av förslagen.

När uppdraget utförs ska barnets rättigheter, funktionshinderperspektivet, folkhälsoperspektivet, det brottsförebyggande perspektivet och jämställdhetsperspektivet, särskilt delmålet om jämställd hälsa, särskilt beaktas.

På regeringens vägnar

Camilla Waltersson Grönvall

Elin Hansson Vinnå

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevision
Justitiedepartementet/KRIM
Socialdepartementet/HC, SAM, SL
Finansdepartementet/BA, K, SFÖ
Utbildningsdepartementet/GV, S
Arbetsmarknadsdepartementet/JÄM
Regeringskansliets förvaltningsavdelning/EKA
Folkhälsomyndigheten
Kammarkollegiet
Kriminalvården
länsstyrelserna
Myndigheten för delaktighet
riksdagens socialutskott
Socialstyrelsen
Specialpedagogiska skolmyndigheten
Statens beredning för medicinsk och social utvärdering
Statens skolverk
Sveriges Kommuner och Regioner